

СЕКЦИЯ 11 МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

УДК 341.21/23:34.03

ІДЕНТИФІКАЦІЯ ПОНЯТТЯ «ДЕРЖАВНИЙ ОРГАН» З МЕТОЮ АТРИБУЦІЇ У МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ: ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Андрейченко С.С., к. ю. н., доцент,
доцент кафедри міжнародного права та міжнародних відносин
Національний університет «Одеська юридична академія»

Стаття присвячена розгляду категорії «державний орган» з метою атрибуції державі поведінки осіб та утворень, що мають статус «державних», та подальшого притягнення такої держави до міжнародно-правової відповідальності. Аналізується позиція КМП ООН щодо визначення поняття «державний орган» в контексті вирішення питання про атрибуцію. Досліджується практика міжнародних судових інституцій для розуміння концепту «державний орган».

Ключові слова: міжнародна відповідальність держав, атрибуція державі протиправної поведінки, державні органи, статус державних органів.

Статья посвящена рассмотрению категории «государственный орган» с целью атрибуции государству поведения лиц и образований, имеющих статус «государственных», и дальнейшего привлечения такого государства к международно-правовой ответственности. Анализируется позиция КМП ООН относительно определения понятия «государственный орган» в контексте решения вопроса об атрибуции. Исследуется практика международных судебных институций для понимания концепта «государственный орган».

Ключевые слова: международная ответственность государств, атрибуция государству противоправного поведения, государственные органы, статус государственных органов.

Andreichenko S.S. IDENTIFICATION OF THE CONCEPT OF «GOVERNMENT ORGAN» FOR THE PURPOSE OF ATTRIBUTION IN INTERNATIONAL LAW: PROBLEM STATEMENT

Article is devoted to the category of «government organ» for the purpose of attribution to the State of the conduct of individuals and entities with the status of «public» and the further involvement of such States to international responsibility. Examines the position of the UN International Law Commission regarding the definition of «government organ» in the context of the question of attribution. Explores the practice of international judicial institutions for understanding the concept of «government organs».

Key words: international responsibility of states, attribution of wrongful conduct to the state, government organs, status of government organs.

Постановка проблеми. В умовах сьогодення особливого значення набуває неухильне виконання всіма суб'єктами міжнародного права загальновизнаних принципів міжнародного права і міжнародно-правових зобов'язань, що є вкрай важливим саме для України, яка стала жертвою глобальних та невірних міжнародно-правових порушень в основоположних сферах, пов'язаних з підтриманням миру, безпеки, захистом прав людини. Це свідчить про нереалізованість у повній мірі потенціалу, закладеного у міжнародному праві, та необхідність підвищення його ефективності. Першорядну роль у справі досягнення та охорони вищих цінностей людської цивілізації відіграє удосконалення політичних та правових засобів забезпечення міжнародного правопорядку, серед яких чільне місце займають норми про відповідальність держав за міжнародно-протиправні діяння.

Для настання міжнародної відповідальності поряд з вчиненням протиправних діянь необхідне виконання ще однієї важливої умови, а саме: протиправна дія або бездіяльність

має бути атрибутована суб'єкту виконання зобов'язання. Сутність, підстави, правила атрибуції державі протиправної поведінки, як свідчить робота Комісії міжнародного права ООН над розробкою Проекту статей про відповідальність держав за міжнародно-протиправні діяння, стали одними з найскладніших питань для юристів-міжнародників і спричинили ряд гострих дискусій.

Ступінь розробленості проблеми. У міжнародно-правовій доктрині не проводилося комплексних теоретичних досліджень інституту атрибуції поведінки державі за протиправні діяння осіб та утворень для подальшого притягнення держави до міжнародно-правової відповідальності. Серед вітчизняних та зарубіжних науковців, які торкнулися у своїх працях проблем атрибуції, можна назвати В.Ф. Антипенка, Д. Анцилотті, Ю.Ю. Блажевича, Я. Броунлі, М.В. Буроменського, В.Г. Буткевича, В.А. Василенка, В.С. Верещетіна, Дж. Кроуфорда, Н.А. Зелінську, Ю.М. Колосова, П.М. Куріса, Д.Б. Левіна, І.І. Лукашука, В.А. Мазова, Л.Ф. Оппенгейма, Ю.М. Рибаківа,

Є.Л. Стрельцова, Л.Д. Тимченка, Г.І. Тункіна, М.Х. Фарукшина, Ю.С. Шемшученка та ін. Проте в авторитетних працях вчених не приділено належної уваги проблематиці атрибуції поведінки державі у міжнародному праві, і зокрема, проблемі присвоєння державі поведінки її державних органів.

Мета статті – дослідження первинного і аксіоматичного правила, що стосується атрибуції поведінки для цілей відповідальності держави за міжнародним правом – поведінка органу держави розглядається як діяння цієї держави.

Виклад основного матеріалу дослідження. Л. Оппенгейм справедливо замислювався над питанням: «Оскільки держави є юридичними особами, чиї міжнародно-неправомірні дії повинні розглядатися як дії держави і, отже, як міжнародні правопорушення? На це питання має бути дана така відповідь: по-перше, всі такі дії, які вчинили глави держав або члени урядів, що діють як такі, з тим, що їхні дії є діями держави; по-друге, всі дії посадових осіб або інших осіб, що діють за наказом або з дозволу урядів. Не є міжнародними правопорушеннями дії, які вчинили глави держав та члени урядів поза межами їх посадових обов'язків, а як приватні особи, що діють за себе, а не за державу» [1, с. 336].

На переконання Д.Б. Левіна, «... юридично в міжнародних відносинах виступає не уряд, а держава як єдине ціле, як суб'єкт міжнародного права, що несе відповідальність за дії всіх своїх органів. Держава повинна знайти способи перешкодити будь-якому з її органів здійснювати дії чи допускати бездіяльність, що суперечать загальновизнаним нормам міжнародного права» [2, с. 71]. За висловлюванням В.А. Мазова, «якщо врахувати, що діяльність держави на міжнародній арені проявляється тільки через діяльність її органів, що здійснюють суверенну волю держави, то, відповідно, будь-яка поведінка держави, що порушує її міжнародно-правове зобов'язання, так чи інакше знаходить вираження у діях чи бездіяльності конкретних державних органів» [3, с. 46].

Т. Вейлер, надаючи загальну характеристику розглянутому правилу, зауважив, що «це правило відображає основну ідею, що держава є абстрактним поняттям. Вона може діяти тільки через фізичних або юридичних осіб, тобто через «орган». У певному сенсі правило не говорить нічого, крім спостереження, що, коли держава діє, це і є поведінкою держави. Є два аспекти цього правила, які вимагають подальшого опрацювання. Перший – що є державним органом; і другий – поняття, що будь-яка і вся поведінка державного органу присвоюється державі» [4, с. 29].

Точка зору, згідно з якою дії чи бездіяльність органів держави повинні присвоюватися державі, була одностайно підтримана у відповідях урядів Підготовчого комітету Конференції 1930 р. з кодифікації міжнародного права. Третій комітет Конференції одноголосно прийняв у першому читанні ст. 1, яка передбачала міжнародну відповідальність держави у разі будь-якого невиконання її органами міжнародних зобов'язань [5, с. 40].

Принцип, згідно з яким держава відповідає за поведінку своїх органів, що діють в ролі

таких, став давно визнаним і в міжнародних судових рішеннях. Ще Постійна палата міжнародного правосуддя наголошувала на тому, що «держави можуть діяти тільки за допомогою або через своїх агентів або представників» [6, с. 109]. С. Оллесон стверджує: «Враховуючи статус цього правила і його, безсумнівно, звичаєву природу, існує велика кількість справ, в яких, по суті, не має спору, що поведінка органів держави їй присвоюється; за цих умов, питання про атрибуцію навряд чи уникнути, і воно в якійсь мірі є само собою зрозумілим» [7, с. 20].

Так, наприклад, у рішенні змішаної американо-мексиканської комісії з розгляду взаємних претензій в справі Мозеса суддя Лібер заявив, що «посадова особа або уповноважена особа представляють pro tanto свій уряд, який у міжнародному сенсі є сукупністю всіх посадових та уповноважених осіб». З тих пір цей принцип неодноразово підтверджувався [5, с. 40].

КМП у ст. 4 Статей 2001 р. визначила: «Поведінка будь-якого органу держави розглядається як діяння цієї держави за міжнародним правом незалежно від того, чи здійснює цей орган законодавчі, виконавчі, судові або будь-які інші функції, незалежно від положення, яке він посідає в системі держави, і незалежно від того, чи є він органом центральної влади або адміністративно-територіальної одиниці держави». У своїх зауваженнях на проект статей ряд урядів вказали на те, що підстава для атрибуції відповідальності має бути достатньо широкою, щоб держави не могли уникати відповідальності, спираючись на формальне визначення своїх органів [8, с. 80].

Отже, надзвичайно важливо правильно визначити статус органів, діяння котрих розглядаються як поведінка держави. Серйозну увагу цьому питанню приділила КМП ООН, розглянувши його в контексті проблеми атрибуції державі поведінки, здійснюваної особами та органами, що мають статус державних відповідно до її правової системи.

Що ж таке державний орган? Термін «державний орган» концептуально означає утворення, що складає частину інфраструктури держави. Слід зауважити, що немає жодного загальноприйнятого визначення того, що є державним органом [9, с. 582]. Під державним органом розуміють фізичну або юридичну особу, що здійснює державну владу і за допомогою яких держава функціонує. Оскільки держави можуть вільно організовувати свою внутрішню структуру будь-яким чином, яким вони вважають за потрібне, держави вільні у визначенні органів, через які вони діють.

КМП запропонувала під поняттям «орган» вважати особу або будь-яке утворення, яке має такий статус за внутрішньодержавним правом [5, с. 40]. В.А. Мазов з цього приводу доречно зауважив: «Відомо, що структура державних органів визначається самою державою. В даному випадку міжнародне право лише бере до уваги існування цієї системи» [3, с. 47].

Водночас слід зосередити увагу і на ролі міжнародного права, яке, зокрема, визначає органи, що офіційно представляють державу в міжнародних відносинах. З цього питання уряди висловили різні думки. Ряд урядів за-

пропонував взагалі виключити посилання на внутрішнє право з тим, щоб не створювати враження, ніби це є вирішальним критерієм. Посилалися, зокрема, на ту обставину, що внутрішнє право може не містити вичерпного визначення державних органів [8, с. 81]. У той самий час більшість урядів визнали за необхідне зберегти посилання на внутрішнє право [6, с. 109]. У п. 2 ст. 4 Статей йдеться про положення внутрішньодержавного права при визначенні статусу того чи іншого органу як органу держави.

У Рішенні щодо справи про застосування Конвенції про попередження злочину геноциду і покарання за нього від 26 лютого 2007 р. МС ООН називає державні органи, віднесені до таких внутрішніми законами держави, як державні органи *de jure* [10, с. 386, 388]. Суд врешті визначив, що: «... акти геноциду в Сребрениці не можуть бути віднесені до відповідача як скоєні його органами або посадовими особами чи особами, повністю залежними від нього, і, таким чином, на основі цього не тягнуть за собою міжнародну відповідальність відповідача» [10, с. 395].

Зазвичай характеристика органу як державного визначається національним законодавством, але може також впливати з «юридичного внеску» органу, беручи до уваги надані юридичні повноваження і позицію, яку він посідає в конституційному устрої держави. Відповідними показниками, на більш практичному рівні, можуть бути такі: ким особа або орган признається, кому підпорядкована особа або орган, ким виплачуються зарплата і, врешті, чи фізична або юридична особа уповноважується законом на здійснення публічної влади держави [11, с. 71]. Державна власність також може бути фактором, що впливає на те, чи є утворення державним органом, однак показник державної власності не є достатнім, адже держава може бути акціонером приватно-юридичної компанії [4, с. 35].

У тих випадках, коли яке-небудь утворення класифікується як орган згідно з внутрішньодержавним правом, ніяких труднощів не виникає. Разом із тим посилання на внутрішньодержавне право при визначенні статусу тих чи інших органів як органів держави є недостатнім. У деяких системах статус і функції різних утворень визначаються не тільки законом, а й практикою, і посилання лише на внутрішньодержавне право може ввести в оману. У внутрішньодержавному праві можуть бути відсутні вичерпні або взагалі будь-які положення, що визначають, які суб'єкти мають статус «органів». У таких випадках внутрішньодержавне право само по собі не буде давати відповіді на питання про те, як слід класифікувати те чи інше утворення, і все залежатиме від повноважень цього утворення і його положення відносно інших структур. Але навіть якщо у внутрішньому праві і буде передбачена така класифікація, сам термін «орган» може мати не те широке значення, яке він має згідно зі ст. 4. Так, наприклад, в деяких правових системах термін «уряд» означає лише органи управління вищого рівня (глава держави, кабінет міністрів тощо). В ін-

ших системах особливий статус, незалежний від виконавчої влади, має поліція; але це не означає, що для цілей міжнародного права вона не є органом держави.

На цей момент звертає увагу А. Ауст: «... Поліцейські сили за межами Лондона не розглядаються в законодавстві Великобританії як державні органи, але розглядаються як такі в міжнародному праві, оскільки їх завдання, зміст діяльності і порядок складають фундаментальну функцію держави» [12, с. 379]. З цього випливає, що держава не може ухилитися від відповідальності за поведінку суб'єкта, який діє як один з її органів, лише на тій підставі, що він не має статусу «органу» згідно з його внутрішньодержавним правом. Це забезпечується за рахунок використання у п. 2 слова «включає» [5, с. 41].

Прикладами державних органів, що виходять за межі звичайних конституційних рамок держави, можуть бути ополченці, релігійні лідери або політичні партії. КМП утримується у своїх статтях і коментарях від ствердження про необхідність відповідної перевірки для встановлення, чи є юридична особа *de facto* державним органом, але Міжнародний суд ООН, найбільш явно у справі про геноцид, підтвердив, що поведінку фізичних або юридичних осіб, що діють *de facto* як агенти держави, також слід присвоювати державі: «Особи, групи осіб або утворення для цілей міжнародної відповідальності можуть бути прирівняні до державних органів, навіть якщо це положення не впливає з внутрішнього права, за умови, що особа, групи чи утворення насправді діють в «повній залежності» від держави, інструментами якої вони є» [10, с. 391–392].

Дж. Кроуфорд, посилаючись на рішення МС ООН у справі про застосування Конвенції про попередження злочину геноциду і покарання за нього від 26 лютого 2007 р. (Боснія і Герцеговина проти Сербії і Чорногорії), вказує на можливість прирівнення лише за виняткових обставин, так як врешті міжнародне право розглядає сут, а не форму.

За допомогою формулювань, використуваних раніше у справі Нікарагуа, Суд звернув увагу на відправний пункт, що «особи, групи чи організації діють в повній залежності від держави, інструментами якої вони є». Суд продовжив: «У такому разі доцільно вийти за рамки тільки правового статусу, для того щоб зрозуміти реальність відносин між людиною, що вчиняє дії, і державою, до якої вона досить тісно відноситься... будь-яке інше рішення дозволить державам уникнути їх міжнародної відповідальності, обираючи діяти через осіб або організації, чия передбачена незалежність була б суто фіктивною» [13, с. 125].

У рішенні суду МС ООН *The Military and Paramilitary Activities In and Against Nicaragua (Nicaragua v. United States of America)* в контексті обговорення того, чи поведінка контраст може бути атрибутована США, суд зазначив, що повинен був визначити, чи були контраст пов'язані з урядом Сполучених Штатів настільки, щоб бути залежними, з одного боку, і контрольованими, з іншого боку, щоб прирівняти контраст, для юридичних цілей, до

державного органу Сполучених Штатів або до такого органу, що діє від імені уряду цієї країни [14, с. 109].

У справі *Armed Activities on the Territory of the Congo (Congo v. Uganda)* про військові дії на території Конго (Демократична Республіка Конго (ДРК) проти Уганди) виникло питання, чи є дії визвольного руху Конго (Рух за звільнення Конго – РЗК), групи повстанців, що діють в рамках території ДРК, приписуваними Уганді. ДРК стверджувала, що Уганда не тільки підтримала створення РЗК, але і брала «безпосередню участь у вербуванні, навчанні, професійній підготовці, оснащенні та постачанні для РЗК», і вони діяли в тісному співробітництві при нападах на збройні сили ДРК. Уганда не заперечувала надання нею військової та політичної допомоги РЗК, але заперечувала будь-яку причетність або участь у його формуванні [15, с. 23].

У зв'язку з потенційним приписуванням дій РЗК Уганді на тій підставі, що він є органом Уганди, Суд дійшов висновку на підставі наявних у нього доказів, посиляючись на ст. 4 статей КМП, що «... немає переконливих доказів, щоб припустити, що Уганда створила РЗК. Уганда визнала проведення навчання та військову підтримку, і є докази стосовно цього. Суд не отримав переконливих доказів, що Уганда контролювала або може контролювати, яким чином *Mr. Bemba* надавав таку допомогу для використання. На думку Суду, поведінка РЗК не була поведінкою «органу» Уганди...» [15, с. 160].

Ознайомлення з роботою Комісії міжнародного права ООН над питанням визначення поняття та сутності категорії «державний орган» для цілей міжнародної відповідальності держави дозволяє виділити три основні моменти, на які звернула увагу КМП. По-перше, чи є міжнародним правопорушенням держави згідно з нормами міжнародного права поведінка одних лише органів держави, відповідальних за її зовнішні зносини? Міжнародна та державна практики свідчать про необґрунтованість такої наукової позиції. Автори якщо і згадують її, то тільки щоб відкинути. Так, зокрема, Е. Аречага акцентував увагу на помилковості думки про те, що «поведінка тільки тих органів, які відповідають за міжнародні відносини держави, можуть викликати її міжнародну відповідальність, оскільки навіть державні органи, що виконують лише внутрішні функції, можуть застосовувати, а відповідно, і порушувати норми міжнародного права інших держав» [16, с. 417].

Другий момент, що обговорювався Комісією, полягав у тому, чи не слід проводити якого-небудь розмежування з точки зору причини наявності міжнародного правопорушення між дією чи бездіяльністю законодавчих, виконавчих чи судових органів влади з урахуванням їх особливостей і положення у системі держави.

Третім питанням, якому Комісія приділила особливу увагу, було питання про те, чи необхідно проводити розмежування з метою визначення протиправної поведінки держави між поведінкою вищих і нижчих органів держави.

Висновки. Беручи до уваги той факт, що в міжнародних відносинах держава як єдине ціле виступає передусім через діяльність своїх державних органів, що реалізують суверенну волю держави, поведінка таких органів повинна атрибутуватися державі. У контексті розгляду питання про міжнародну відповідальність держави за поведінку державних органів, що порушують загальновизнані норми міжнародного права, постають різноманітні питання, що потребують свого вирішення: що вважати «державним органом»; чи будь-яка поведінка державних органів спричиняє міжнародну відповідальність держави; чи має значення характер виконуваних державних функцій для цілей міжнародної відповідальності держави; які норми – міжнародного чи внутрішньодержавного права – мають вирішальне значення при визначенні статусу органу як «державного»; чи слід враховувати при вирішенні питання про відповідальність держави положення органів у системі державного апарату.

Перелічені та інші питання потребують свого подальшого висвітлення та вирішення з метою неприпустимості ухилення держави від міжнародної відповідальності і забезпечення стабільності функціонування міжнародного правопорядку.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Оппенгейм Л. Международное право: Мир ; Т. 1, полут. 1 / Л. Оппенгейм ; пер. с англ. Г. Лаутерпахт. – М. : Инстр. лит., 1948. – 407 с.
2. Левин Д.Б. Ответственность государств в современном международном праве / Д.Б. Левин. – М. : Международ. отношения, 1966. – 152 с.
3. Мазов В.А. Ответственность в международном праве: проблемы кодификации и прогрессивного развития норм и принципов международно-правовой ответственности / В.А. Мазов. – М. : Юрид. лит., 1979. – 151 с.
4. Weiler T. International Investment Law and Arbitration : Leading Cases from the ICSID, NAFTA, Bilateral Treaties and Customary International Law / T. Weiler. – London : Cameron May, 2005. – 850 p.
5. Commentaries to the draft articles on Responsibility of States for internationally wrongful acts adopted by the International Law Commission at its fifty-third session (2001). Report of the Commission to the General Assembly on the work of its fifty-third session // Yearbook of the International Law Commission. – 2001. – Vol. II, Part Two. – P. 31–143.
6. Лукашук И.И. Право международной ответственности / +И.И. Лукашук. – М. : Волтерс Клувер, 2004. – 432 с.
7. Olleson S. The impact of the ILC's articles on responsibility of states for internationally wrongful acts / S. Olleson. – London, British Institute of International and Comparative Law, 2009. – 289 p.
8. Report of the International Law Commission on the work of its fiftieth session, 20 April – 12 June and 27 July – 14 August 1998. Official Records of the General Assembly. Fifty-third session. Supplement № 10. UN Doc. A/53/10 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://legal.un.org/ilc/documentation/english/A_53_10.pdf.
9. Sergei Paushok, CJSC Golden East Company and CJSC Vostokneftegaz Company v. The Government of Mongolia, Order on Interim Measures. UNCITRAL, Award on Jurisdiction and Liability. 28 April 2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.italaw.com/cases/documents/818>.
10. Case Concerning the Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide (Bosnia and Herzegovina v. Serbia and Montenegro) / Judgment of 26 February 2007. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.icj-cij.org/docket/index.php?p1=3&p2=3&case=91&p3=4>.

11. Heijer D. M. Europe and Extraterritorial Asylum. Doctoral thesis / Maarten den Heijer. – Institute of Immigration Law. Faculty of Law. Leiden University, 2011. – 347 p.

12. Aust A. Handbook of International Law / A. Aust – 2nd ed. – Cambridge : Cambridge University Press, 2010. – 592 p.

13. Crawford J. State Responsibility : The General Part / J. Crawford. – Cambridge : Cambridge University Press, 2013. – 912 p.

14. The Military and Paramilitary Activities In and Against

Nicaragua (Nicaragua v. United States of America). Judgment of 27 June 1986 // ICJ Report. 1986. – P. 51.

15. Armed Activities on the Territory of the Congo (Congo v. Uganda). Judgment of 19 December 2005 // ICJ Reports. – 2005. – P. 168.

16. Аречага Э.Х. Современное международное право / Э.Х. де Аречага ; пер. с исп. Ю.И. Папченко. – М. : Прогресс, 1983. – 480 с.

УДК 341.2(045)

ВПЛИВ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ НА ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАДАННЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ

Годованик Є.В., к. ю. н., доцент
Маріупольський державний університет

Стаття присвячена правовому дослідженню впливу сучасних процесів європейської міждержавної інтеграції України на правове забезпечення надання освітніх послуг та можливості реалізації права людини на якісну освіту.

Ключові слова: освіта, освітні послуги, європейська інтеграція, європейське право, імплементація.

Стаття посвящена исследованию влияния современных процессов европейской межгосударственной интеграции Украины на правовое обеспечение предоставления образовательных услуг и возможности реализации права человека на качественное образование.

Ключевые слова: образование, образовательные услуги, европейская интеграция, европейское право, имплементация.

Hodovanyk Y.V. THE IMPACT OF EUROPEAN INTEGRATION FOR LEGAL PROCURING OF EDUCATIONAL SERVICES IN UKRAINE.

The article investigates the influence of modern processes of European integration of Ukraine on interstate legal provision of educational services and the possibility of realizing the human right to a quality education.

Key words: education, educational services, European integration, European law, implementation.

Постановка проблеми. В епоху інтенсивного розвитку науки та технологій, побудови якісно нового інформаційного суспільства, основним ресурсом, що забезпечує прогрес, виявляється освітня політика держави. Стратегії формування освітніх парадигм у сучасному світовому співтоваристві є основним компонентом, що закладає напрями суспільного розвитку. Освіта належить до тих складових життя, які визначають рівень розвитку, політичний, соціальний, економічний та культурний імідж будь-якої країни. Враховуючи, що інтернаціоналізація світового простору, політичне й культурне зближення країн виявляються однією з провідних тенденцій сучасного суспільного поступу, виявляються актуальними питання впливу сучасних інтеграційних процесів на європейському континенті на якість надання освітніх послуг у нашій державі та імплементацію європейських правових стандартів реалізації права людини на отримання якісної освіти.

Ступінь розробленості проблеми. Питанням правового забезпечення освітньої політики приділяється багато уваги як вченими-правознавцями, так і спеціалістами в галузі педагогіки. Найбільш вагомий вклад за значеною проблематикою внесли такі видатні дослідники, як С. Алексєєв, М. Баймуратов, О. Бандурка, М. Вітрук, К. Волинка, Ю. Волошин, І. Голосніченко, М. Гуренко, С. Гусарєв, Л. Дольникова, А. Колодій, В. Копейчиков, В. Кравченко, О. Лукашкова, С. Лисенков,

О. Малько, М. Матузов, Н. Нижник, А. Олійник, В. Погорілко, П. Рабінович, В. Сіренко, О. Скакун, О. Тихомиров, Ю. Тодика та ін.

Водночас у наявних дослідженнях відсутній комплексний розгляд взаємозв'язку та взаємного впливу національної правової системи та європейського права у сфері надання освітніх послуг у контексті сучасного етапу європейської міждержавної інтеграції України та сприйняття нею спільних стандартів, що знаходяться у фундаменті створення єдиного європейського освітнього простору. Вказана проблематика становить важливе наукове і практичне завдання для вітчизняної юридичної науки, що потребує вирішення та впровадження отриманих результатів до інтеграційної практики державних органів, відповідальних за належну імплементацію європейських правових стандартів у сфері освіти.

Мета статті – з'ясування особливостей впливу європейської міждержавної інтеграції на правове забезпечення надання освітніх послуг в Україні.

Виклад основного матеріалу. Одним з аспектів оновленої Конституції України має стати забезпечення за європейськими стандартами конституційного права українських громадян на освіту. На нашу думку, ні Основний Закон, ні галузеве законодавство на сьогодні не в достатній мірі відображають значущість права на освіту та освітньої діяльності в українському суспільстві.